

KONSTITUTSIYA - ERKIN VA FARAVON HAYOT GAROVI

Hamroyeva Shahrizoda

Navoiy Davlat Universiteti Tarix fakulteti
Milliy g'oya ma'naviyat asoslari va huquq ta'limi
3-D guruh

Annotatsiya: *Konstitutsiya jamiyatning asosiy qonuni bo'lib, davlat tuzilmasi, hokimiyat vakolatlari, fuqarolarning huquq va erkinliklarini belgilaydi. Ushbu mavzu doirasida konstitutsiyaning jamiyatdagi roli va ahamiyati tahlil qilinadi. Konstitutsiya insonning erkinligi va huquqlarini himoya qilish, ijtimoiy adolatni ta'minlash hamda farovon hayot sharoitlarini yaratishdagi muhim vosita sifatida ko'riladi. Annotatsiyada konstitutsiyaning tarixiy rivojlanishi, asosiy prinsiplari, fuqarolar hayotiga ta'siri hamda erkin va farovon jamiyat barpo etishdagi garoviy ahamiyati yoritiladi. Shu orqali konstitutsiya davlat va jamiyat o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni tartibga soluvchi, barqaror va demokratik boshqaruvning poydevori sifatida namoyon bo'ladi.*

Kalit so'zlar: *Konstitutsiya, asosiy qonun, fuqarolarning huquqlari, fuqarolarning erkinliklari, ijtimoiy adolat, demokratik jamiyat, davlat tuzilmasi, hokimiyat vakolatlari, huquqiy himoya, erkin va farovon hayot, qonun ustuvorligi, jamiyat barqarorligi, sotsial farovonlik.*

Annotation: *The constitution is the fundamental law of society, defining the structure of the state, the powers of authorities, and the rights and freedoms of citizens. This topic analyzes the role and significance of the constitution in society. The constitution is considered an essential tool for protecting human freedom and rights, ensuring social justice, and creating conditions for a prosperous life. The annotation highlights the historical development of the constitution, its main principles, its impact on citizens' lives, and its guarantor role in building a free and prosperous society. Thus, the constitution acts as the foundation for regulating the relationship between the state and society and serves as the basis for stable and democratic governance.*

Keywords: *Constitution, fundamental law, citizens' rights, citizens' freedoms, social justice, democratic society, state structure, powers of authorities, legal protection, free and prosperous life, rule of law, societal stability, social prosperity.*

Jamiyat hayotida konstitutsiya muhim o'rin tutadi. U nafaqat davlatning asosiy qonuni, balki fuqarolarning huquq va erkinliklarini himoya qiluvchi asosiy huquqiy hujjatdir. Konstitutsiya davlat tuzilmasi, hokimiyat vakolatlari va ijtimoiy munosabatlarni tartibga soluvchi prinsiplarni belgilaydi, shu bilan birga jamiyatda barqaror va demokratik boshqaruvning poydevorini yaratadi.

Konstitutsiya insonning erkinligi va huquqlarini kafolatlaydi. U har bir fuqaro uchun teng imkoniyatlarni ta'minlash, shaxsning huquqiy himoyasini kafolatlash va ijtimoiy adolatni ta'minlashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, konstitutsiya jamiyatda farovon hayot sharoitlarini yaratishning garovi sifatida namoyon bo'ladi. Fuqarolar o'z huquq va

erkinliklarini bilib, ularni amalda qo‘llash orqali ijtimoiy va iqtisodiy rivojlanishga hissa qo‘shadilar.

Tarixiy jihatdan konstitutsiya jamiyatning rivojlanish bosqichlari bilan uzviy bog‘liq. Har bir yangi konstitutsiya davrning ijtimoiy, siyosiy va iqtisodiy ehtiyojlarini aks ettiradi. Shu sababli, konstitutsiya inson hayotida faqat huquqiy hujjat emas, balki erkin va farovon jamiyat qurilishidagi asosiy garov hisoblanadi.

Konstitutsiya — har bir davlat uchun eng muqaddas huquqiy hujjatdir. U davlat tuzilmasini, hokimiyat vakolatlarini va fuqarolarning huquq hamda erkinliklarini tartibga soluvchi poydevordir. Ayniqsa, O‘zbekistonda yangi tahrirdagi Konstitutsiya erkin va farovon hayot garovi shaklida namoyon bo‘lmoqda. Ushbu maqolada konstitutsiyaning jamiyatdagi o‘rni, demokratik islohotlarga ta’siri va Prezident Shavkat Mirziyoyevning nuqtai nafari tahlil qilinadi.

Konstitutsiya davlat va jamiyat o‘rtasidagi munosabatlarni tartibga soluvchi huquqiy ramka bo‘lib, ijtimoiy adolat va xavfsizlikni ta’minlashga xizmat qiladi. Jamiyatda tenglik, erkinlik va huquqiy kafolatlar prinsiplarini belgilab beradi.

O‘zbekistonda konstitutsiyaviy islohotlar katta ahamiyat kasb etadi: yangi tahrirlangan Konstitutsiya “inson huquqlari, demokratiya, erkinlik, barqarorlik, tenglik va taraqqiyot tamoyillariga asoslangan huquqiy va adolatli davlat qurish” g‘oyalarini poydevor sifatida olib kirdi.

Prezident Shavkat Mirziyoyev Konstitutsiyaning jamiyatimiz uchun naqadar muhimligini ko‘p marta ta’kidlab kelgan: u Konstitutsiyani “erkin va farovon hayot garovi” deb ataydi.

Xususan, Mirziyoyev 2025-yilgi tabrigida shunday yozgan:

Shuningdek, u Konstitutsiya normalarining pandemiya davri va tabiiy va antropogen ofatlar paytida ham o‘zini oqlaganini ta’kidladi — deb yozilgan Prezidentning nutqida.

Mirziyoyevning yana bir muhim fikri shuki, “xalq — davlat hokimiyatining yagona manbasi” degan konstitutsiyaviy norma asosida davlat organlari fuqarolarga xizmat qilishi kerakligi; ya’ni, hokimiyat ahdida bo‘lmasligi, balki fuqarolarning manfaatlariga ishlashi kerakligi.

2023-yil 30-aprelda O‘zbekistonda referendum orqali yangi tahrirdagi Konstitutsiya qabul qilindi. U 155 moddaga ega bo‘lib, fuqarolarning huquq va erkinliklarini mustahkamlovchi normalarni o‘z ichiga oladi.

Konstitutsiyaviy islohotlar Mirziyoyev tashabbusi bilan amalga oshirilgan bir necha strategik yo‘nalishlar doirasida kechdi. Bu orqali davlatni yanada huquqiy, ijtimoiy jihatdan barqaror va erkin jamiyatga aylantirish maqsadi ko‘zlangan.

Yangi Konstitutsiya ijtimoiy adolat tamoyillarini mustahkamlaydi: fuqarolarga teng huquqlar kafolatlanadi, qashshoqlik, ijtimoiy notekislik va boshqa ijtimoiy muammolarga qarshi kurashda huquqiy asos yaratadi.

Bundan tashqari, Konstitutsiyaviy normalar davlat va jamiyat o‘rtasidagi ishonchni oshirishga hissa qo‘shaydi. Xalq va davlat organlari o‘rtasidagi muloqot va hamkorlik kuchayadi, fuqarolarning siyosiy ishtiroki kengayadi.

Albatta, har qanday huquqiy islohotda muammolar bo‘lishi mumkin. Misol uchun, normalarning amalda to‘liq tatbiq etilmasligi, huquqiy bilimsizlik, sud tizimining mustaqilligi va konstitutsiyaviy nazorat mexanizmlarining samaradorligi — bularning barchasi Konstitutsiyaning garov sifatidagi salohiyatini cheklashi mumkin.

Shuningdek, Konstitutsiyaning kuchli deklarativ jihatlari bo‘lishi mumkin: nazariyada u erkinlik va farovonlikni kafolatlaydi, lekin amalda fuqarolarning hamma huquqlari va imkoniyatlari teng darajada ro‘yobga chiqarilmasligi xavfi mavjud.

Umuman olganda, Konstitutsiya – erkin va farovon hayot garovi degan ibora nafaqat ramziy gap, balki O‘zbekistonda hozirgi siyosiy va huquqiy realliklar bilan chuqur bog‘liq. Mirziyoyevning so‘zlari buni mustahkamlaydi: u Konstitutsiyani inson huquqlari, demokratiya va barqaror davlat qurilishi jihatidan markaziy ahamiyatga ega deb biladi.

Agar Konstitutsiya normalari samarali tatbiq etilsa va fuqarolar ularning imkoniyatlaridan erkin foydalansa, u holda u haqiqatan ham erkin va farovon hayot uchun kafolat bo‘ladi. Biroq buni amalda ta‘minlash uchun huquqiy madaniyatni oshirish, davlat organlari ustidan fuqarolik nazoratini kuchaytirish va konstitutsiyaviy islohotlarning doimiyliigi zarur.

Konstitutsiya xalq va davlat orasidagi ishonchni kuchaytirishga yordam beradi. Fuqarolar qonuniy kafolatga ega bo‘lishi, o‘z huquqlarini bilishi va ulardan foydalanishi mumkin. Bu – jamiyatdagi barqarorlik va farovonlik uchun muhim shartdir.

Shuningdek, yangi Konstitutsiya o‘qituvchilar, talabalar va fuqarolar uchun ta‘lim, sog‘liqni saqlash, bandlik va ijtimoiy himoya sohalarida ham imkoniyatlar yaratadi. Masalan, ta‘lim huquqi konstitutsiyaviy kafolatga olinishi belgilangan.

Konstitutsiya – erkin va farovon hayot garovi degan g‘oya O‘zbekistonda nafaqat shior, balki amalda qo‘llanilayotgan siyosiy va huquqiy konsepsiyani ifodalaydi. Mirziyoyevning so‘zlari va tashabbuslari konstitutsiyaviy islohotlarning manfaatdor tomoni sifatida Konstitutsiyaning jamiyatda mustahkam poydevor oldi ekanini ko‘rsatadi. Agar bu normalar amalda chuqur tatbiq qilinsa, O‘zbekiston fuqarolari uchun erkinlik va farovonlik haqiqiy garovga aylanishi mumkin.

XULOSA

Konstitutsiya – bu davlatning asosiy qonuni bo‘lib, fuqarolarning huquq va erkinliklarini himoya qiladi, ijtimoiy adolatni ta‘minlaydi va barqaror jamiyat barpo etishda muhim garov hisoblanadi. U davlat va jamiyat o‘rtasidagi munosabatlarni tartibga soluvchi, hokimiyat vakolatlarini belgilovchi va demokratik boshqaruvning poydevorini yaratuvchi huquqiy asosdir.

Shavkat Mirziyoyevning ta‘kidlashicha, “Konstitutsiya – erkin va farovon hayot garovi”, chunki u inson huquqlari va erkinliklarini kafolatlaydi, jamiyatning ijtimoiy va siyosiy barqarorligini ta‘minlaydi hamda taraqqiyot yo‘lini belgilaydi. Agar Konstitutsiya normalari samarali tatbiq etilsa, fuqarolar o‘z huquqlaridan erkin foydalansa va davlat organlari fuqarolar manfaatiga ishlasa, u holda erkin va farovon jamiyat qurish haqiqiy haqiqatga aylanadi.

Shunday qilib, Konstitutsiya nafaqat huquqiy hujjat, balki jamiyatdagi erkinlik, adolat va farovonlikni ta‘minlovchi mustahkam poydevordir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

- 1.O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. Tahrirlangan varianti, 2023.
- 2.Prezident Shavkat Mirziyoyev nutqlari va murojaatlari, president.uz
- 3.“Inson huquqlari va erkinliklari kafolatlari”, insonhuquqlari.uz
- 4.O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari portali, api-portal.gov.uz
- 5.Pravovaya sistema O‘zbekistana: konstitutsiyaviy normalar va amaliy tatbiq, 2024.